

СУБ'ЄКТНА ПОЗИЦІЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ: ПОНЯТТЯ І ЗВ'ЯЗОК З ЕКОНОМІЧНОЮ СОЦІАЛІЗАЦІЄЮ

Мельничук Тетяна¹, Зубіашвілі Ірина², Денчик Артем³

¹Кандидат психологічних наук, старший дослідник, провідний науковий співробітник лабораторії організаційної та соціальної психології, Інститут психології імені Г.С.Костюка Національної академії педагогічних наук України (м. Київ, Україна)

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5205-9958>

²Кандидат психологічних наук, старша наукова співробітниця, старша наукова співробітниця лабораторії організаційної та соціальної психології Інституту психології імені Г. С. Костюка Національної академії педагогічних наук України (м. Київ, Україна)

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3642-8159>

³Магістр економіки, м. Одеса (Україна)

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-7997-5576>

UDC: 159.923.2:316.613-5

АНОТАЦІЯ

У статті представлено комплексне розуміння суб'єктної позиції студентської молоді, її ролі у професійній освіті та значення для економічної соціалізації. Розкрито перспективи розвитку теоретичних і практичних підходів у сфері освіти та соціальної психології, що сприяють активізації економічної соціалізації молоді.

Проаналізовано теоретичні аспекти наукового дискурсу щодо соціально-психологічних чинників формування суб'єктної позиції, включаючи активність, цілеспрямованість, відповідальність, ініціативність, самостійність та креативність. Визначено важливу роль професійної освіти в розвитку цих характеристик, що є вирішальними для економічної соціалізації.

Досліджено систему особистісно значущих ставлень студента до себе як фахівця, що визначає його активний професійний розвиток та впливає на економічну соціалізацію. Суб'єктна позиція розглядається як інтегративне вираження мотиваційно-ціннісних, особистісно-діяльнісних та рефлексивно-оцінювальних компонентів особистості.

Підкреслено, що активна суб'єктна позиція сприяє усвідомленню власної відповідальності за економічне життя, фінансову грамотність та адаптацію до економічних умов суспільства. Студенти, які займають активну суб'єктну позицію, краще інтегруються в економічне середовище, що сприяє їхньому професійному становленню та соціальній мобільності.

Ключові слова: суб'єктність, економічна соціалізація, студентська молодь, самовизначення.

Постановка проблеми. Суб'єктна їхньої самостійності, відповідальності та позиція студентської молоді означає активну усвідомленості в прийнятті рішень, що роль, яку студенти займають у процесі стосуються їхнього життя, навчальної власного розвитку, навчання та соціалізації, в діяльності, професійного становлення і тому числі і економічної. Результат численних соціальної інтеграції. Суб'єктна позиція досліджень Це поняття характеризує ступінь передбачає не просто пасивне сприйняття

Address for correspondence, e-mail: editpsychas@gmail.com
Copyright: © Iryna Zubiashvili, Tetiana Melnychuk, Denchyk Artem

This is an Open Access journal, all articles are distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International (CC BY-NC-SA 4.0) License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>), allowing third parties to copy and redistribute the material in any medium or format and to remix, transform, and build upon the material, provided the original work is properly cited and states its license.

знань і норм, а активне формування особистих цінностей, цілей та навичок, що є і невід'ємною частиною економічної соціалізації молоді, особливо у період системних змін суспільства.

Дослідження суб'єктної позиції студентської молоді та її зв'язку з економічною соціалізацією є актуальним і важливим у сучасних умовах соціально-економічних змін. В умовах нестабільної економічної ситуації, зростання безробіття та посилення конкурентного середовища, студенти стикаються з новими викликами у процесі професійного становлення та інтеграції в економічне життя. Суб'єктна позиція, як усвідомлення себе активним учасником економічних відносин, відіграє ключову роль у цьому процесі, адже вона визначає здатність молоді приймати відповідальні рішення, проявляти ініціативу та самостійність у вирішенні фінансових питань. Можна також констатувати, що все більша кількість дослідників поступово стає прихильниками загальної тенденції підкреслювання зростаючої ролі суб'єктності в соціально-психологічних процесах, зокрема й соціалізації особистості. У понятті «суб'єкт соціалізації» акцентується увага на тій стороні розвитку особистості, яка реалізується через пошуки її свого способу життєдіяльності на основі її базових відношень до світу, інших людей, людства в цілому і самої себе, які сприймаються, приймаються або створюються нею у часовій перспективі, а також на основі власної системи життєвих смислів і принципів, цінностей і ідеалів, можливостей і здібностей, очікувань і домагань. Суб'єкт і

оточуюче середовище знаходяться в суперечливій єдності. Тому, хто береться досліджувати елементи оточуючого світу поза цієї єдності, не вдасться виявити в них ті характеристики, які є доступними для сприйняття і значимі для конкретної людини або групи, визначаються неповторністю ціннісно-смысловий і мотиваційно-потребовий сфер індивідуального або групового суб'єкта (Говорун, 2012- монографія, та ін.).

Таким чином, суб'єктна позиція студентської молоді є не лише показником їхньої особистої активності та самостійності, але й важливим фактором, що сприяє їх успішній економічній соціалізації. Так, О. Махмутову (2020) вивчає тему суб'єктної позиції студентської молоді та її зв'язок з економічною соціалізацією, що і включає психологічні аспекти економічної соціалізації молоді в цифрову епоху та вплив соціально-психологічних факторів на формування економічної самовизначеності студентів під час соціальних змін. ([Махмутова, 2020](#)).

Проте, незважаючи на важливість цього питання, існує недостатнє розуміння, як саме суб'єктна позиція формує економічну поведінку студентів і впливає на їх самостійність та соціалізацію в економічній сфері. Відсутність чіткого розуміння цього процесу може призводити до неефективного формування економічної компетентності та недостатньої підготовленості молоді до викликів ринку праці. Тому дослідження цієї теми є необхідним для розробки нових підходів до професійної освіти, які сприятимуть розвитку економічно активної, самостійної і соціально відповідальної

особистості.

Дослідження суб'єктної позиції студентської молоді дозволить не тільки поглибити теоретичні уявлення про економічну соціалізацію, але й сприятиме створенню ефективних освітніх програм, що відповідають потребам сучасного суспільства та сприяють успішній інтеграції молоді в економічне середовище.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичну основу дослідження сутності суб'єктної позиції студентської молоді та їх економічної соціалізації складають розробки зарубіжних та вітчизняних вчених, які вивчали психологічні аспекти цього феномену. Істотний вплив на дослідження суб'єктної позиції особистості мало звернення до теорій суб'єктності як інтегральної властивості особистості (О. Бондаренко, О. Волкова, З. Карпенко, В. Татенко, Н. Чепелєва та ін.), концепцій розвитку та становлення суб'єктності в системі вищої освіти (З. Адамська, І. Бех, М. Боришевський, Ж. Вірна, Н. Волянчук, С. Максименко та ін.).

Як зазначає Н. Кривоконь (Кривоконь, 2015) розвиток концепцій соціально-психологічного забезпечення економічної соціалізації та діяльності студентської молоді тісно пов'язаний з такими галузями як практична, прикладна, соціальна психологія, психологія праці і зумовлюється проникненням психологічної теорії та практики в усі сфери суспільного життя. Даний напрям успішно розвивається завдяки дослідженням вітчизняних і зарубіжних авторів, таких як Д.В. Гандер, М.О. Дмитрієва,

М.М. Дорошенко, Л.М. Карамушка, М.С. Корольчук, В.М. Крайнюк, С.Л. Ленков, С.Д. Максименко, Ю.І. Машбиць, Г.С. Нікіфоров, В.С. Новіков, В.І. Осьодло, В.Г. Панок, Н.Ю. Скороходова, В.В. Стасюк, Т.В. Шеломова та інших. Вченими виділяються певні етапи, функції та рівні соціально-психологічного забезпечення, розробляються його концепції, програми та моделі для різних видів діяльності молоді що сприяють вдалої економічної соціалізації.

На особливу увагу заслуговують праці, в яких науковці представляють розвиток суб'єктної позиції на становлення економічної соціалізації, зокрема сутності і значення економічної соціалізації (Н. Дембицька, В. Вовк, І. Зубіашвілі, В. Коваленко, О. Лавренко, В. Москаленко, Т. Мельничук, О. Никоненко, О. Новосядла, А. Furnham та ін.).

Здійснюючи теоретико – методологічний аналіз сучасних досліджень з теми суб'єктної позиції студентської молоді та її зв'язку з економічною соціалізацією ми виокремили важливі аспекти що зосереджуються на феноменах економічного самовизначення і соціально-психологічних механізмах, які впливають на поведінку молоді. Так, І. Зубіашвілі та Т. Мельничук відмічають, що акцентування уваги на суб'єктності ще у шкільний період є важливим для подальшої економічної соціалізації студентської молоді, оскільки саме суб'єктна позиція визначає здатність студентів приймати самостійні рішення, проявляти ініціативу, та ефективно адаптуватися до економічних умов. Важливо впливати на суб'єктну позицію в період професійного та

відповідальних особистостей, готових до викликів сучасного ринку праці та ефективної інтеграції в економічне середовище.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Наукові дослідження підтверджують, що студентський вік є критичним періодом, під час якого відбувається формування суб'єктних якостей особистості та індивідуального стилю життя. У цей час психологічний простір стає більш цілісним, орієнтованим на майбутнє, а самоусвідомлення зміщується до суб'єктності. З'являється новий чинник саморозвитку — ставлення до себе як до активного суб'єкта в соціальному середовищі. Вибір між реальним і ідеальним "Я" робиться на користь реального "Я", яке проявляє активність. (Нікітіна, 2008.)

Економічна соціалізація — це процес, під час якого індивід набуває знань, навичок, цінностей та поведінкових моделей, необхідних для функціонування в економічній сфері суспільства. Для студентської молоді економічна соціалізація є особливо важливою, оскільки саме в цей період відбувається перехід від залежності від батьків до самостійного економічного життя, тому досить важливо здійснити дослідження суб'єктної позиції студентської молоді.

У дослідженні суб'єктної позиції студентської молоді західноєвропейські психологи, такі як А. Адлер, Г. Олпорт, В. Франкл, і Е. Фромм, виділяють два аспекти цієї проблеми: змістовний (внутрішній) і процесуальний (поведінковий). Змістовний аспект охоплює знання, життєвий досвід,

систему поглядів та цінності особистості, тоді як процесуальний аспект фокусується на реалізації суб'єктом власних рішень у соціальному контексті.

А. Адлер, вперше використовуючи термін "позиція особистості", розглядає її як інтеграцію домінуючих ставлень людини в важливих питаннях, що визначають її поведінку та рішення. В. Франкл та Е. Фромм підкреслюють значення особистісної позиції як результату розвитку, де ядро складає позитивна свобода і спонтанна активність, яка дозволяє людині проявляти себе як суб'єкта діяльності. ([Адлер 1996;154-180.](#))

Г. Олпорт підходить до суб'єктної позиції, акцентуючи на потенціалі особистісного зростання і самореалізації, вважаючи, що зріла особистість здатна усвідомлювати свої перспективи, формувати життєву позицію та будувати стратегію й тактику життєдіяльності. У свою чергу, Дж. Роттер у своїй теорії соціального навічання розглядає людину як активне когнітивне утворення, яке створює життєві стратегії, орієнтуючись на "локус контролю" — поняття, що відображає певну життєву позицію, зокрема внутрішню або зовнішню орієнтацію в досягненні цілей. ([Холл, Ліндсей, 1997](#))

Отже можемо підсумувати, що теорії західноєвропейських психологів, таких як А. Адлер, Г. Олпорт, В. Франкл та Е. Фромм, розглядають суб'єктну позицію як інтеграцію особистісних установок, що впливають на поведінку і рішення особистості, та трактують суб'єктну позицію як інтеграцію вибіркових ставлень людини, які формуються в процесі

особистісного становлення, зазвичай починати під час навчання у середній школі і враховуючи наступність, у вищих навчальних закладах, коли студенти формують своє бачення майбутньої професії, розвивають економічну свідомість та навички, необхідні для успішної інтеграції в економічне середовище. (Зубіашвілі; Мельничук, 2023)

Слід відмітити і дисертаційне дослідження В. Вовк, яке має значну актуальність і вагомість у розкритті концепції суб'єктної позиції студентської молоді. Автор вперше визначила це поняття як систему особистісно значущих ставлень студента до себе як фахівця, обраної професії та майбутньої професійної діяльності, що формує основу його економічної соціалізації у подальшому.

Дослідження виділило ключові компоненти суб'єктної позиції студента: мотиваційно-ціннісний, особистісно-діяльнісний та рефлексивно-оцінювальний. Були визначені критерії та показники суб'єктної позиції, такі як професійна спрямованість, внутрішня мотивація до навчальної та професійної діяльності, прагнення до самоактуалізації, відповідальність, автономність, саморегуляція, рефлексивність, і позитивне ставлення до себе.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Незважаючи на значний обсяг наукових досліджень у галузі соціальної психології та на важливість дослідження суб'єктної позиції студентської молоді, залишається недостатньо зрозумілим, як саме ця позиція формує

економічну поведінку студентів, їхню самостійність та соціалізацію в економічній сфері. Відсутність чіткого розуміння цих процесів може призводити до неефективного розвитку економічної компетентності молоді та їхньої підготовки до ринку праці. Важливо створити структурно-функціональну модель соціально-психологічного супроводу розвитку суб'єктної позиції студентської молоді під час їх фахової підготовки. Наші дослідження, у подальшому будуть направлені на створення такої моделі, яка буде включати цільовий, методологічний, організаційний, функціональний та результативний блоки, які спрямовані на розвиток суб'єкт-суб'єктних стосунків в освітньому діалозі, гармонізацію самоставлення та самооцінки, розвиток рефлексивних якостей, підвищення самоконтролю та самоорганізації студентської молоді, що буде розвивати їх економічну соціалізацію.

У процесі дослідження було використано методи: теоретичні – аналіз, порівняння, узагальнення, систематизація наукових положень та фактів з метою розкриття змісту основних понять досліджуваної проблеми.

Мета нашого дослідження полягає в тому, щоб визначити, як суб'єктна позиція студентської молоді впливає на їх економічну поведінку, самостійність і процес соціалізації в економічному середовищі. Дослідження спрямоване на поглиблення теоретичного розуміння цих взаємозв'язків, а також на розробку нових освітніх підходів, що сприятимуть формуванню економічно активних, самостійних і соціально

взаємодії з оточенням. Е. Фромм підкреслює роль суб'єктної активності в особистісному розвитку, а Г. Олпорт акцентує увагу на розвитку та формуванні зрілості особистості, яка тоді буде здатна до самореалізації, усвідомлюючи свої перспективи та будуючи індивідуальну стратегію життєдіяльності. Ці концепції важливі для розуміння суб'єктної позиції студентської молоді, оскільки вони демонструють, як особистісні риси, ставлення до себе та активна участь у соціальних процесах впливають на формування економічної поведінки і соціалізацію в економічному середовищі.

Як зазначає С.Д. Максименко, суб'єкт (особистість, що самореалізується) не лише сам ставить мету, а й перетворює її в життєву задачу, для чого сам переструктурує власний внутрішній світ, і стає «причиною своїх відношень зі світом, із суспільством; є творцем власного життя, створює умови свого розвитку; долає деформацію власної особистості» ([Максименко, 2014](#)).

Можна відмітити, що суб'єктна позиція студентської молоді — це багатовимірне явище, яке визначає здатність молодих людей активно впливати на власний розвиток і соціальне становлення. В умовах сучасного суспільства, яке характеризується швидкими змінами економічного середовища, виникає необхідність у формуванні студентів як активних суб'єктів економічної діяльності.

У нашому дослідженні хочемо відмітити і змістовий аспект суб'єктної позиції студентів, де суб'єктна позиція студентів охоплює знання, життєвий досвід, систему цінностей, а також їхню готовність до

самостійного прийняття рішень у різних економічних умовах. Цей аспект включає розвиток економічної свідомості, яка визначається як здатність студентів розуміти й оцінювати економічні процеси, формувати раціональні стратегії поведінки та приймати рішення, що відповідають їхнім економічним інтересам.

Процесуальний аспект суб'єктної позиції студентів полягає у реалізації набутих знань і навичок у реальному економічному середовищі. Важливими елементами цього аспекту є внутрішня мотивація до навчальної та професійної діяльності, прагнення до самоактуалізації, відповідальність та автономність у прийнятті рішень. У цьому контексті важливо враховувати концепцію "локусу контролю" (Дж. Роттер), яка відображає здатність студента визначати свої дії та стратегії в економічній діяльності. ([Rotter, 1954](#)).

Проведений аналіз дозволив нам висунути основну ідею дослідження, яка полягала в наступному - роль суб'єктної позиції відіграє ключову роль у процесі економічної соціалізації студентської молоді з кількох причин:

Активність і самостійність: Студенти, які займають активну суб'єктну позицію, частіше проявляють ініціативу в навчанні фінансової грамотності, беруть участь у тренінгах і семінарах, що допомагає їм краще підготуватися до економічно самостійного життя;

Відповідальність і критичне мислення: Усвідомлена суб'єктна позиція сприяє формуванню відповідального

ставлення до фінансових рішень, що знижує ризик фінансових помилок у майбутньому. Критичне мислення, яке розвивається через активну участь у власній соціалізації, допомагає краще оцінювати економічні ситуації і приймати обґрунтовані рішення;

Інтеграція в економічне середовище: Через активну суб'єктну позицію студенти швидше і легше інтегруються в економічне середовище, здобувають досвід і знання, необхідні для успішного функціонування на ринку праці, розвитку власного бізнесу або ефективного управління особистими фінансами.

Враховуючи зазначене, можемо відмітити, що суб'єктна позиція студентської молоді має безпосередній вплив на їхню економічну поведінку. Студенти, які розвивають активну суб'єктну позицію, демонструють більш високу фінансову грамотність, здатність до управління особистими фінансами, адаптацію до змін в економічному середовищі, а також вміння приймати відповідальні рішення. Це, в свою чергу, сприяє кращій підготовці молоді до викликів сучасного ринку праці.

Так як ми відмічали вище, для ефективного формування суб'єктної позиції студентів необхідно розробляти нові освітні підходи, що базуються на гуманістичних принципах, розвитку рефлексивних якостей, підвищенні самоконтролю та самоорганізації. Ці підходи мають включати інтерактивні методики, що стимулюють самостійність, критичне мислення та здатність до творчої діяльності, а також сприяти усвідомленню

економічних процесів.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Дослідження суб'єктної позиції студентської молоді дозволяє поглибити теоретичні уявлення про економічну соціалізацію, що, своєю чергою, сприятиме створенню ефективних освітніх програм. Такі програми допоможуть підготувати економічно активних, самостійних і соціально відповідальних особистостей, здатних успішно інтегруватися в економічне середовище і відповідати на виклики сучасного ринку праці.

References :

- Rotter, J. B. (1954). *Social Learning and Clinical Psychology*. Prentice-Hall.
- Adler, A. (1996). *Individual'naia psikhologiya. Teorii lichnosti v zapadnoevropeiskoi i amerikanskoi psikhologii* (D. Ia. Raigorodskii, Ed.). Samara, 154-180.
- Vovk, V. O. (2015). *Stanovlennia sub'iektnosti maibutn'oho fakhivtsia v sereдовyshchi vyshchoi osvity. Naukovi zapysky. Natsional'noho universytetu «Ostrozhka akademiia» Seriia «Psykhologhiia»* (I. D. Pasichnyk, R. V. Kalamazh, L. V. Zasiakin, Eds.), (2), 19-28.
- Vovk, V. O. (2017). *Struktura sub'iektnoi pozytsii osobystosti maibutn'oho fakhivtsia. Humanitarnyi visnyk DVNZ «Pereiaslav-Khmel'nyts'kyi pedahohichnyi universytet imeni Hryhoriia Skovorody»*, 37-1 (VI (74)), 329-339.
- Zubiashvili, I., & Mel'nychuk, T. (2023). *Suchasni vykyky ekonomichnoi sotsializatsii students'koi molodi. Psykholohichni chasopys: naukovyi zhurnal* (S. D. Maksymenko, Ed.), Instytut psykholohii imeni H. S. Kostiuka NAPN Ukrainy, 9(2), 7-17. <https://apsijournal.com/index.php/psijournal/article/view/1549>
- Kryvokon', N. I. (2015). *Ro' sotsial'no-psykholohichnoho zabezpechennia v konteksti «psykholohizatsii» sotsial'noi roboty. Psykholohiia i osobystist'*, 2(8), 201-213.
- Maksymenko, S. D. (2014). *Problema osobystisnoi sub'iektnosti v suchasni psykholohii. Naukovyi zhurnal abo zbirnyk. Instytut psykholohii imeni H. S. Kostiuka NAPN Ukrainy*.

- Makhmutova, O. (2020). The social-psychological factors and levels of formation of students' economic self-determination. *Psychological Journal*. Available at: doi.org/10.31108/1.2024.10.1
- Nikitina, I. V. (2008). Sub'iektne samovyznachennia osobystosti u period povnolittia: monohrafiia. Kyiv.
- Sotsial'no-psykholohichni problemy stanovlennia sub'iekta ekonomichnoi sotsializatsii: monohrafiia / [T. V. Hovorun, N. M. Dembytska, I. K. Zubiashvili ta in.] ; za nauk. redaktsiieu V. V. Moskalenko. — Kirovohrad : Imeks-LTD, 2012.
- Sotsial'no-psykholohichne zabezpechennia ekonomichnoi sotsializatsii molodi: monohrafiia / N. M. Dembytska, I. K. Zubiashvili, O. V. Lavrenko, T. I. Mel'nychuk ; za red. N. M. Dembytskoi. — Kyiv: Instytut psykholohii imeni H. S. Kostiuks NAPN Ukrainy, 2018.
- Khol, K., & Lindsay, H. (1997). Psikholohiia individual'nosti Ollporta. *Teorii lichnosti*. Moskva, 403-442.
- Jahoda G. (2020) The development of thinking about economic institutions: The bank. *Cahiers de Psychologie Cognitive*. 1. P. 55 - 78.
- Marshall V. (2019) Relations between parent money education practices and childrens knowledge and use of money. *Child Devel*. 31. P. 253 - 284.

Зубіашвілі Ірина

Кандидат психологічних наук, старша наукова співробітниця, старша наукова співробітниця лабораторії організаційної та соціальної психології Інституту психології імені Г.С.Костюка Національної академії педагогічних наук України, м. Київ (Україна)

Мельничук Тетяна

Кандидат психологічних наук, старший дослідник, провідний науковий співробітник лабораторії організаційної та соціальної психології, Інститут психології імені Г.С.Костюка Національної академії педагогічних наук України, м. Київ (Україна)

Денчик Артем

Магістр економіки, м. Одеса (Україна)

СУБ'ЄКТНА ПОЗИЦІЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ: ПОНЯТТЯ І ЗВ'ЯЗОК З ЕКОНОМІЧНОЮ СОЦІАЛІЗАЦІЄЮ

АННОТАЦІЯ

У статті представлено комплексне розуміння суб'єктної позиції студентської молоді, її ролі у професійній освіті та значення для економічної соціалізації, що відкриває нові перспективи для подальшого розвитку теоретичних і практичних підходів у сфері освіти та соціальної психології.

Проаналізовано теоретичні аспекти наукового дискурсу, спрямованого на виявлення та систематизацію концептуальних підходів до вивчення

соціально-психологічних чинників, які впливають на формування суб'єктної позиції. Особлива увага приділена ролі професійної освіти, яка, згідно з дослідженням, повинна бути орієнтована на створення умов, що сприяють розвитку таких важливих рис суб'єктної позиції, як активність, цілеспрямованість, відповідальність, ініціативність, самостійність, креативність та прагнення до реалізації власного потенціалу, що є визначальним чинником її економічної соціалізації.

Визначено, що суб'єктна позиція майбутнього фахівця є системою особистісно значущих ставлень студента до себе як фахівця, до обраної професії та майбутньої професійної діяльності. Ця система детермінує активно-розвивальний характер професійно-особистісного становлення в освітньому просторі, що, в свою чергу, має суттєвий вплив на процес економічної соціалізації студентів.

Важливим аспектом дослідження є визначення взаємозв'язку між суб'єктною позицією та економічною соціалізацією студентської молоді. Суб'єктна позиція розглядається як інтегративне вираження всіх підструктур особистості, що включає мотиваційно-ціннісний, особистісно-діяльнісний та рефлексивно-оцінювальний компоненти.

У статті виокремлено, що суб'єктна позиція сприяє усвідомленню власної відповідальності за економічне життя, розвитку фінансової грамотності, навичок управління особистими фінансами та адаптації до економічних умов сучасного суспільства. У процесі економічної соціалізації студенти, які займають активну суб'єктну позицію, краще інтегруються в економічне середовище, що сприяє їхньому успішному професійному становленню та соціальній мобільності. Стаття пропонує комплексне розуміння суб'єктної позиції студентської молоді та її ключового впливу на процес економічної соціалізації, що має значення для подальшого розвитку теоретичних і практичних підходів у сфері професійної освіти.

Ключові слова: суб'єктність, економічна соціалізація, студентська молодь, самовизначення.

Tetiana Melnychuk

PhD, Senior Researcher, leading researcher Laboratory of Organizational and Social Psychology, G.S. Kostyuk Institute of Psychology of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

Iryna Zubiashvili

PhD, Senior Researcher, Laboratory of Organizational and Social Psychology, G.S. Kostyuk Institute of Psychology of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

Denchyk Artem

Master of Economics, Odesa (Ukraine)

SUBJECTIVE POSITION OF STUDENT YOUTH: CONCEPT AND CONNECTION WITH ECONOMIC SOCIALIZATION

ABSTRACT

The article presents a comprehensive understanding of the subjective position of student youth, its role in professional education, and its significance for economic socialization, which opens up new perspectives for further development of theoretical and practical approaches in the fields of education and social psychology.

Theoretical aspects of the scientific discourse aimed at identifying and systematizing conceptual approaches to studying the socio-psychological factors influencing the formation of the subjective position are analyzed. Particular attention is given to the role of professional education, which, according to the research, should be oriented towards creating conditions that foster the development of such crucial traits of the subjective position as activity, purposefulness, responsibility, initiative, independence, creativity, and the aspiration to realize one's potential, which are determining factors for economic socialization.

It is established that the subjective position of a future specialist is a system of personally significant attitudes a student holds toward themselves as a professional, toward their chosen profession, and toward their future professional activity. This system determines the actively developmental character of professional and personal formation within the educational space, which, in turn, significantly influences the process of students' economic socialization.

A key aspect of the study is the determination of the relationship between the subjective position and the

economic socialization of student youth. The subjective position is considered an integrative expression of all personality substructures, encompassing motivational-value, personal-activity, and reflexive-evaluative components.

The article highlights that the subjective position promotes awareness of personal responsibility for economic life, the development of financial literacy, personal financial management skills, and adaptation to the economic conditions of modern society. In the process of economic socialization, students who adopt an active subjective position are better integrated into the economic environment, facilitating their successful professional development and social mobility. The article offers a comprehensive understanding of the subjective position of student youth and its critical impact on the process of economic socialization, which is significant for advancing theoretical and practical approaches in professional education.

Keywords: subjectivity, economic socialization, student youth, self-determination.

How to cite (як цитувати):

Melnichuk , T., Zubiashvili , I., & Denchyk , A. (2024). SUBJECTIVE POSITION OF STUDENT YOUTH: CONCEPT AND CONNECTION WITH ECONOMIC SOCIALIZATION. *PSYCHOLOGICAL JOURNAL*, 10(1), 42–50. <https://doi.org/10.31108/1.2024.10.1.4> [in Ukrainian]

Мельничук , Т., Зубіашвілі, І., & Денчик , А. (2024). СУБ'ЄКТНА ПОЗИЦІЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ: ПОНЯТТЯ І ЗВ'ЯЗОК З ЕКОНОМІЧНОЮ СОЦІАЛІЗАЦІЄЮ. *ПСИХОЛОГІЧНИЙ ЧАСОПИС*, 10 (1), 42–50. <https://doi.org/10.31108/1.2024.10.1.4>

Дата отримання статті: 03.12.2023

Дата рекомендації до друку: 25.12.2023

Дата оприлюднення: 31.01.2024